

Kiállítások – három szinten

Milyen messze van Szegedtől Szabadka? Már ami a képzőművészeti távolságokat illeti. Művészet ugyanis nem lőhető mereven topográfiai viszonyokhoz, meg akkor sem, ha a talaj, melyben gyökerezik, s melyből kisarjad, gyakran meghatározó. Szabadka képzőművészeinek alkotásai nemcsak azért állnak közel a város képzőművészeti-szerető közönségéhez, mert ez szinte kötelező a testvérvárosi kapcsolatokból adódóan, hanem azért is, mert az elmúlt tíz esztendőben volt alkalmunk behatóbban megismerni és figyelemmel kísérni egymás munkáját. Találkoztunk a két város művészeinek alkotásaival kollektív és egyéni kiállításokon, de művésztelepeken, baráti látogatásokon is.

Szabadka nem véletlenül tölt be jelentős szerepet Jugoszlávia képzőművészeti életében. Az ott élő művészek alkotásaikkal a képzőművészeti megjelenítés széles spektrumát fogják be a kritikai realizmus utóregéitől a gondolati szürrealizmuson és a groteszken át a jelképi fogalmazásmódig.

KÉPZŐMŰVÉSZETI
VILÁGHÉT
MAGYARORSZÁGON

Műfajilag is sokszínűek — a grafika számos változatától a festményeken át a kerámiáig ível a műfaji skála. Talán a szobrászi anyag a legerőteljesebb.

Huszonhét alkotó több mint 70 műve látható a képzőművészeti világhét szegedi rendezvényeként a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárának földszintjén. Ez a háromnegyedszáz mű világos keresztmetszetet adja a testvérváros művészeti hagyományainak, és útkereső törekvéseinek. A grafikai lapok közül figyelemre érdemes a Szegedhez oros származású költő, idős mester, Balázs G. Árpád monotípiája, Kristovác Klára

pókhálófinomságú tusrajzai, Katarina Tankovic burjánzó növényi vegetációja, Petar Sadi mezzotinta-technikával készített munkái, Gyurkovics Hunor romantikus tusrajzai és Sava Hallugin plasztikai ötleteket fölvezető tervvel, melyek átvezetnek bronzreliefjéhez, ezáltal a plasztikai munkához. Ezek közül a Menisrovics-hagyatékot továbbélő Almási Gábor faszobrára ihletett, kevésbé sikerült Kalmár Ferenc és Vera Gabric Pocuca kiállított munkája. Erőteljes és színes viszont a kerámiagyártó, a nemrégiben Szegeden önálló anyaggal jelentkező Ivan Jandric növényi vegetációt megdermesztő plasztikái. Nemcske Fekete Edit szecesszióból merítő terrakottái, Toggyerás József koményebb szerkesztésű, korongolt mázas kerámiái figyelemre érdemesek. A festészet műfaját Zsáki István mely gondolatait hordozó szürrealis képei, Torok Sándor szenvedélytől tüzes olajképei, Szilágyi Gábor konstruktívizmussal és lírai festészetet összekapcsoló képei, Dudás Antal síkba forgatott paraszti témavilága és Mihajlo Dejanovic érzékeny akvarelljei képviselik sokszínűen.

A képzőművészeti világhét kiemelt kiállításaihoz — Utóds és terek kultúrája — kapcsolódva a Képtár második szintjén fotódokumentációs kiállítás nyílt. A képek a közelmúltban megvalósult elképzelések számba vételével bizonyítják építészeti, képzőművészeti, ipari formatervezői, kerttervezői stb. összefogásának már megvalósult eredményeit. Példáik felhívják figyelmünket környezetünk emelkedő igényeire, a bennünket körülvevő világ kultúrájának fontosságára.

A Móra Ferenc Múzeum rakományában levő festményanyagból látható néhány emlékeztetően szép darab a Képtár harmadik szintjén. Az alkotók között találkozhatunk Barabás Miklós, Iványi Grünwald Béla, Thorma János, Réti István, Mednyánszky László, Hollósy Simon, Koszta József, Tornyai János, Nagy István és Szőnyi István nevével is.

N. I.

T. L.

Elvágódás

Színes szovjet film. Forgatókönyv: Dulat Iszabekov. Operátor: Aszhat Asparov. Rendezte: Sarip Bejszembajev. Főbb szereplők: Zsannat Kuaniseva, Anuarbek Boranbajev, Szapargali Zsakisov, Kauken Kenzetajev.

megragadó, az emberi érzések természetes sodrásával dúsfitt. Régről tudott, a művészetben igazán a családon belül fölpatintott társadalmi konfliktusok hatnak elevenen. Így Bejszembajev filmje, mely mély emberismeretről vall: a jurtába hozott csinos fiatalasszony kamaszos szerelemre lobbantja a kisebbik fiút, ám a csábító folytatás elmarad, szerencsére. Ez a visszafogottság nemcsak finom ízlésű, de érzékeny is, illik a film hangoltságához, tónusához.

Nem az első, és bizonyára nem is az utolsó ez a szép kirgiz film azoknak sorából, melyek egy társadalom változó arcát, a régi és az új életmód, erkölcsök, szokások egymásmellettezésében, összecsengésében, pontosabban diszharmonikájában villantja föl. Az öreg pásztor úgy él családjával, fiának messziről hozott feleségével az ösüktől örökölt juhászjurtában, mint ha nem is a tér, sőt elsősorban nem az, de az idő választaná le, szigetelné el a falutól, a közösségtől, a társaktól. Másként gondolkodik, holott generációs társával végigküzdötte a háborút, a kollektivizálás emberpróbáló-erlelő esztendeit, ám mintha felváltott eszméit a maga életének hétköznapiágában konokul érvénytelenítette. Jurtája évszázados menedékhely: „az én váram, az én házam.”

Persze tarthatatlanul. A múltat csak elbeszélésekből ismerő utódok, akiknek tapasztalásából mindez kimaradt, inkább ítélnék a realitásokból, a maguk tapasztalásából, ezért aztán törvényszerű az elvágódásuk, ha a tanyamagány körük nem vonja már a biztonságerzt erős karját. A nagyobbik fiú falura tart, a kisebbiket megkatonai kötelezettsége szólítja, kiürül tehát a jurtá, s nincs más választásuk az öregeknek sem, a régi életforma felszámoltatik. Röviden ennyi Sarip Bejszembajev filmje, melyről megteveszthet e röpké prózai kisanalízis, hiszen lírai fűtöttségű, eszköztelenségében

Felkészülés a fűtési időnyre

Szeptemberben ér véget a csillagászati nyár, de ennek a hónapnak az időjárását a csípős déri és a levegőben úszó ökörvályak egyaránt jellemezhetik. Igaz, ilyenkor már alig fokozzák a bőr strandon szerzett barnaságát a bágyadt napsugarak, általában mindenki egy-két ruhadarabbal többet ölt magára, és amint telnek a napok, éjszakánként egyre kellemetlenebb az ajtó- és ablakrészen beszivárgó hideg.

A kánikulában sem ténylegkedtek a városgazdálkodási vállalat távhő-szolgáltatási főosztályának dolgozói. Májustól szeptemberig még a fűtők is részt vettek a fűtési időnyre való felkészülésben. Az idén valamivel több munkájuk volt, mint tavaly, hiszen az újonnan épült házakat is bekapcsolták a háló-

zatba. Ha beköszönt a hűvösebb idő, összesen 14 ezer lakás fűtéséről gondoskodnak, s ehhez 2 millió köbméter levegőt kell optimális hőmérsékleten tartani. Az energiát a földgáz égetése során nyerik, így elmondható, hogy közvetve a központi fűtésű helyiségeket is a gázlámpa melegíti.

A karbantartás során viszonylag kevés tennivaló akad a kazánok körül, amelyek még nem olyan régiek, hogy a lerakódott vizkő eltávolítása különösebb gondot okozna, esetleg az ott maradás robbanással fenyegetne. Jóval több munkát kívánt a hőcserélők, szivattyúk, tolózárok, tömszelence tisztogatása, a gázegők, valamint a műszer és automatika ellenőrzése. Ot hőközpontban az érzékeny gépek arra is képesek, hogy a szélerősségtől és az éjszakai lehűléstől függően szabályozzák a csövekben a fűtővíz hőfokát. Erősebb a tapasztalatok azt mutatják, hogy az ember megbízhatóbban állítja be a lakásokban elhelyezett hőmérők szálát, mint az automata. Úgy tűnik, a bőr receptorait e téren egyelőre még nehéz lesz helyettesíteni.

A 24 hőközpont készen áll a beindulásra. A távhőszolgáltatók jelentős sikernek

Sorsukat saját kezükbe

László-Bencsik Sándor a szocialista brigádokról

Viharokat kavart a négy évvel ezelőtt megjelent *Történelem alulnézetben* című szociográfiája. Döbbenetes erejű fényképek, megrázó hatású beszélgetések a magyar munkássztyál egyik „mélyrétegéről” hoztak hírt, az azonosulás, a közös munka és közös múlt hitét-erét bizonyító, kíméletlen igazmondással. Ekeken át dolgozott az exportesomagoló brigádokban, Budapest „erdős részeinek” egykében. Mindent átért, mindent igyekezett megérteni és feltárni. Könyve a *Magyarország felfedezése* sorozat talán legnagyobb siker aratott, legnagyobb port felvert darabja volt.

Most itt ül velem szemközt. Alacsony, őszhajú ember. Jegyzeteiben lapozgat, nemsokára előadást tart a Juhász Gyula Művelődési Központban működő szocialista brigádvezetők klubjában — a szocialista brigádok jövőjéről.

— Arról fog beszélni, beszélgetni, ami lehet, ami várható. S a jelen?

— Nagyon átmeneti szakaszban vagyunk. Annak ellenére, hogy a szocialista brigádmozgalom tele kieleződő ellentmondásokkal. Ezeket már úgy-ahogy felismerjük. Ezért átmeneti a mostani állapot, de persze nem ilyen egyszerű a dolog. Ki kell mondan, hogy ma ennek fele igaz, fele csalás. Arra van szükség, hogy megmozgassuk ezt a nagyon roszszul megmerevedett mozgalmat.

— Mitől merevedett meg vajon?

— Abból a bizonyos hármass jelszóból — szocialista módon dolgozni, tanulni, élni — éppen a „szocialista módon” kitétel sikkadt el teljesen. Az a közértes „szocialista brigád”, amelynek tagjai nekem 30 deka párizsi helyett 26-ot adnak, ne merje magát szocialistának nevezni. Okos emberek kiszámították, nyomtatásban is megjelent (a Figyelőben, a Valóság júniusi számában):

tavaly ez az ország tízmilliárd forintot költött korrupción. Ebben minden benne van, a kenőpénzekről a különféle „pluszjuttatásokig”. Világos tehát, hogy nem pusztán a szocialista brigádok gondjairól van szó.

— Kik?

— Történelmi szükségszerűség. A fejlődés spirális, a brigádmozgalomé is. Most abban a bizonyos, erősen lefelé szálló ágba vagyunk, s a szocialista brigádoknak az lehet a dolga, hogy energizálják a tisztulás érdekében vessék be. Sok vizsgálatot végeztünk különböző üzemekben. Azt a három alapvető tényezőt igyekeztünk biztosítani, amelyek nélkül kiút, tisztulás nem képzelhető el. Egy újfajta minőség kialakítását, ennek pedig alapfeltétele a demokratizmus. Csakis ezzel jöhet létre új minőség. A harmadik dolog totális a nyíltság. Azt vettük szemügyre, lehet-e olyan módszereket alkalmazni a brigádok kulturálisában, amelyek ezek felé mutatnak. Az egyik tanulság az volt, hogy lehet. Ne a kívülről rájuk kényszerített kultúra fogvasztói legyenek, hanem kultúrateremtők! Két és fél év munkája kellett ahhoz, hogy valóban aktívan elkezdjék „termelni” a maguk kultúráját. A másik tanulságot viszont az jelentette, hogy mihielyt abbahagyjuk, visszazuhantak abba a mechanikus, bürokratikus, mélysegesen formális tevékenységbe, ami korábban jellemzte őket. Mi következett ebből? Meg kell változtatni

a művelődési struktúrát, a művelődési viszonyokat!

— Vagyis?

— Saját maguk döntsék el, mi jó, mi kell nekik. Sorsukat saját kezükbe adni. Tovább kell kutatni a közösségeket, figyelni arra, amit Engels mondott: „Ahol közös érdek nincs, ott szó sem lehet tartós, közös cselekvésről.” Hogy nyitabbak, bátrabbak, önállóbbak lehessenek a szocialista brigádok, hogy ne passzív rezisztenciába meneküljenek a sok kényszerállás elől, ellátogatva ide-oda, afféle nyitott szemmel alvó, „bár ott se lenne” tömegként. Ehhez közösség kell, s a győtrő feszültségeket feloldani csak úgy lehet, ha a brigádoknak olyan szerepet adunk, amelyben érzik: hozzájuk legalább úgy tartozik a művelődés ügye, mint az irányító intézményekhez és az odafont levőkhöz. Magyarán: a művelődés demokratizálására van szükség. Persze ez is nagyon bonyolult...

... és László-Bencsik Sándor beszél tovább. Beszél a legújabb szövegéről, szemérmesen elhallgatott látszatváltásokról, üzemek vezetőinek korrupciójáról, a brigádok nagyobb önállóságáról és bátorságáról. Hiszen, hogy bármire igent mondhasanak, nem is kell mondanuk erre-arra. S amíg beszél, később, előadása után hallgatóival is, határozottan, lelkesen, talán észre sem veszi, hogyan is pillant rá egy-egy szövegő vagy nehézbesszőű segédmunkás...

Domonkos László

Magyar—angolai egészségügyi szerződés

Első ízben foglalták szerződésbe a Magyar Népköztársaság és az Angolai Népi Köztársaság kormányai a két ország egészségügyi kapcsolatát. A dokumentum értelmében tájékoztatják egymást az egészségügyet érintő fontosabb jogszabályokról, az egészségügyi felvilágosítás terén elért előrehaladásról.

Mindkét ország ingyenes egészségügyi ellátásban részesíti a másik ország helyen megbetegedést szenvedő, vagy halaszthatatlan

orvosi beavatkozást igénylő állampolgárait, akik országuk területén tartózkodnak. Lehetőség teszik szakemberek meghívását, s támogatják tudományos kutatóintézetek és orvostudományi egyesületeik közötti együttműködését. Az egyezmény 5 éves időtartamra szól.

A két ország egészségügyi együttműködését szabályozó egyezményt szerdán, a Duna Intercontinental külön termében *Schultheisz Emil*, illetve *Domingo Coelho da Cruz* egészségügyi miniszter írta alá. Ott volt Garai Róbert külügyminiszter-helyettes is (MTI)

Halpusztulás

Befejeződött a vizsgálat

Győrnél, a Mosoni-Dunán mint a városi vízművek elszármazásának vizsgálata. A vizsgálatot a Győri Vízművek és a Győri Vízellátó Vállalat közös munkájában végezték. A vizsgálat során a Győri Vízművek és a Győri Vízellátó Vállalat közös munkájában végezték. A vizsgálat során a Győri Vízművek és a Győri Vízellátó Vállalat közös munkájában végezték.

Az elpusztult halak tömege lehangelő látványt keltett. A pusztulás után napokig tartott a halhullák összegyűjtése, megsemmisítése, ami ugyancsak jelentős költséget emésztett fel. A két mellékfolyó, a Rába és a Rábca torkolatvidékét a szennyeződés szerencsére nem érte el, így vasárnap a Rába torkolatánál megrendezték az országos halfogó versenyt.

Kölcsönös könyvválaszték

Formálódnak a kiadói elképzelések: az esztendő hátralevő hónapjaiban, s a jövő év elején számos meglepetést terveznek a magyar líra és epika olvasóinak a Szovjetunióban, s viszont, a szovjet irodalom barátainak Magyarországon. A kínálat hagyományosan és kölcsön-

nösen gazdag választékra alapozott. Bizonyoságul csak két adat: a felszabadulástól az idei esztendőig 1166 magyar mű látott napvilágot a Szovjetunióban, s 14 029 fordítás ismertette meg nálunk a sok nemzetiségű ország klasszikus és mai irodalmát.